

Novetats documentals de Recerca i Universitats

Departament de Recerca i Universitats
Setembre 2022 #59

Llibres i documents seleccionats

L'estat de la ciència a Catalunya

Departament de Recerca i Universitats. Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació. (2022).

[Llegiu-ne més](#)

Ley de la Ciencia, la Tecnología y la Innovación

Ley 17/2022, de 5 de septiembre, por la que se modifica la Ley 14/2011, de 1 de junio, de la Ciencia, la Tecnología y la Innovación (BOE núm. 214, de 06.09.2022).

[Llegiu-ne més](#)

Can we measure Universities Impact on Climate Change?

Tristan McCowan. (2022).
Internacional Higher Education.
Summer Issue, núm. 11 08, pàg. 17-19.

[Llegiu-ne més](#)

Proposta de Recomanació del Consell sobre els principis rectors per a la valorització del coneixement.
Comissió Europea. (2022).
COM (2022) 391 final. 18 pàgines

[Llegiu-ne més](#)

Study on mobility flows of researchers in the context of the Marie Skłodowska-Curie Actions

European Commission. Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. Unit C.2 – Marie Skłodowska-Curie Actions. (2022).

[Llegiu-ne més](#)

Recursos electrònics

CERCAGINYS, el portal d'accés a les infraestructures científiques dels centres CERCA

Institució CERCA - Centres de Recerca de Catalunya. (2022). [14 de setembre de 2022].

[Llegiu-ne més](#)

Programa DRAC d'ajuts a la mobilitat

Xarxa Vives d'Universitats. (2022).
[14 de setembre de 2022]

[Llegiu-ne més](#)

Divulgació científica

Privacidad es poder: datos, vigilancia y libertad en la era digital.

Véliz, Carissa. (2021). Debate. 298 pàgines. ISBN: 9788418056680

[Llegiu-ne més](#)

Astronauta: Pioneras de la exploración espacial

Ortiz Gil, Amelia. (2022). Col.lecció Urània. Institució Alfons el Magnànim. Centre Valencià d'Estudis i Investigació. 180 pàgines. ISBN: 978-84-7822-903-1

[Llegiu-ne més](#)

Darrers butlletins electrònics publicats

- [Butlletins Recercat](#)
- [Butlletins AQU Catalunya](#)
- [Els Doctorats Industrials](#)

Revistes especialitzades

Accediu a les [revistes especialitzades](#) a les que està subscrit el Departament de Recerca i Universitats. Podeu consultar-hi els exemplars publicats i rebuts, els sumaris dels darrers números i el tipus de subscripció que tenim. Si us interessa algun article en particular, escriviu-nos un correu a biblioteca.recercaiuniversitats@gencat.cat

Més informació

- [Condicions de préstec](#)
- [Biblioteca Departament Recerca i Universitats](#)

[Alta](#)

[Baixa](#)

[Contacte](#)

ISSN: 2462-5426

L'estat de la ciència a Catalunya

Departament de Recerca i Universitats. Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació. (2022).

Enllaços relacionats

[Accediu a l'informe sencer](#)

[Accediu a l'informe per capítols](#)

Recentment ha estat publicat per primera vegada aquest informe, que serà biennal i ens proporciona dades actualitzades de la recerca i la innovació catalana. Aquestes dades, especialment els resultats d'àmbit europeu, són analitzades de manera sistemàtica i contextualitzada.

L'estudi ha estat encarregat pel Departament de Recerca i Universitats per avaluar els indicadors principals del sistema de recerca del país, fer-ne una diagnosi i proposar accions per millorar-lo, i ha comptat amb l'aportació de figures de prestigi del sistema universitari i de recerca. Partint de l'anàlisi dels elements clau que darrerament han permès Catalunya esdevenir un pol de coneixement i talent a Europa, l'informe posa l'atenció en les mesures que caldria introduir al sistema de coneixement per garantir la continuïtat dels indicadors de qualitat científica, la capacitat de captació de fons competitiu de recerca, un increment de la inversió pública i privada en R+D+I, el suport a la carrera professional dels investigadors o la millora en l'àmbit de la transferència i la innovació.

Com a punts forts principals del sistema de recerca català, l'informe destaca el seu dinamisme en el camp de les publicacions científiques, la gestió de projectes de recerca i la formació de personal investigador.

Com a aspectes per millorar, el treball esmenta l'envelliment de les plantilles de personal docent i investigador, la dificultat dels joves per iniciar i consolidar una carrera científica, la conciliació familiar i laboral, que afecta sobretot el talent femení, la necessitat d'incrementar substancialment la inversió pública i privada en R+D+I, encara per sota els indicadors de la mitjana europea i la necessitat d'internacionalitzar més les plantilles i fomentar la captació i retenció de talent internacional. L'estudi també detecta una gestió deficient de l'R+D, una burocratització creixent en els procediments i una manca de sinergies entre la recerca pública i la indústria.

El document també fa valer cinc condicions de contorn favorables a l'ecosistema de recerca de Catalunya. Són l'aprovació del Pacte Nacional per a la Societat del Coneixement (PN@SC), la recuperació d'una conselleria de Recerca i Universitats, l'estratègia europea del European Green Deal, els projectes Next Generation i la futura Llei de la ciència catalana.

Les principals dades del sistema català de coneixement que es deriven de l'informe ens indiquen els aspectes següents:

Les principals dades del sistema català de coneixement que es deriven de l'informe ens indiquen els aspectes següents:

- És un sistema integrat per 30.000 investigadors (un 39 % són dones) que desenvolupen la seva feina en alguna de les 12 universitats, 39 centres CERCA i 17 del CSIC presents a Catalunya.
- L'ecosistema de recerca el formen 1.744 grups de recerca, dues grans infraestructures (sincrotró Alba i superordinador MareNostrum) incloses entre les 11 instal·lacions científiques i tècniques singulars (ICTS) reconegudes per l'Estat, 16 parcs científics i tecnològics, a més de 1.900 *start-ups* (empreses emergents) i 326 *spin-offs* (empreses derivades).
- Amb un 1,5 % de la població europea, Catalunya produeix el 3,7 % de les publicacions científiques. Igualment, Catalunya és el segon país de la Unió Europea (UE) en captació d'ajuts als investigadors excel·lents del Consell Europeu de Recerca, per milió d'habitants, en el període 2007-2020, i el sistema català de recerca va captar 1.583 M€ dels fons H2020 (2014-2020) de la Unió Europea, que representen el 2,5 % del programa H2020, molt per sobre del pes que té Catalunya respecte a la UE, tant pel que fa a població, amb l'1,5 %, com a PIB, amb l'1,6 %.
- El conjunt de centres CERCA figura en sisena posició en el rànquing de finançament del programa europeu H2020, amb 444,5 M€ a finals de l'any 2020.
- Els investigadors i investigadores ICREA atrauen 112 M€ de fons externs, mentre que la Generalitat hi inverteix 33,82 M€. Això representa un factor multiplicador de 3,3. A més, cada investigador ICREA fa possible el finançament d'una mitjana de 6,7 llocs de treball.

Ley de la Ciencia, la Tecnología y la Innovación

Ley 17/2022, de 5 de septiembre, por la que se modifica la Ley 14/2011, de 1 de junio, de la Ciencia, la Tecnología y la Innovación (BOE núm. 214, de 06.09.2022).

Enllaços relacionats

[Accediu a la llei](#)

Ley 17/2022, de 5 de septiembre, por la que se modifica la Ley 14/2011, de 1 de junio, de la Ciencia, la Tecnología y la Innovación.

Jefatura del Estado
«BOE» núm. 214, de 06 de septiembre de 2022
Referencia: BOE-A-2022-14581

A principis de mes es va publicar al *Butlletí Oficial de l'Estat* la modificació de l'anterior Llei de la ciència, la tecnologia i la innovació de l'any 2011. D'aquesta modificació cal destacar-ne els aspectes següents:

La llei es marca com a objectiu arribar a l'1,25 % del PIB de finançament públic de l'R+D+I l'any 2030 (el 3 % que estableix la Unió Europea comptant la inversió privada) d'acord amb el **Pacte per la ciència i la innovació**. L'any 2020, el finançament públic i privat a l'R+D+I a l'Estat espanyol va ser d'1,4 % respecte del PIB, molt per sota de la mitjana europea (2,3 %).

- Proporciona més recursos, i avança en el reconeixement de drets i de l'estabilitat del personal que es dedica a l'R+D+I:
 - Introdueix un nou tipus de contracte laboral indefinit. El contracte per a activitats científicotècniques que té per objecte la realització d'activitats vinculades a línies de recerca o de serveis científicotècnics, incloent-hi la gestió científicotècnica d'aquestes línies, que es pot subscriure amb el personal dedicat a la investigació (investigador, tècnic o de gestió) en entitats del sector públic, tant si els fons de què disposen són propis com externs, públics o privats i d'origen estatal o estranger (article 23 bis).
 - S'estableix una indemnització per la finalització dels contractes predoctorals i postdoctorals.
 - La contractació indefinida de personal d'investigació en entitats públiques també es fa extensiva en el cas de fons europeus competitius. La contractació temporal d'investigadors només es podrà aplicar exclusivament quan els seus contractes estiguin relacionats d'una manera estricta amb l'execució del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència de la UE i només pel temps necessari per executar els projectes o amb fons europeus no competitius (Disposició addicional 10).
 - En l'àmbit postdoctoral es dissenya un nou contracte, el contracte d'accés del personal investigador doctor, hereu del contracte actual d'accés al sistema, de fins a sis anys de durada, amb una avaluació intermèdia que comporta promoció, i una avaluació final, que permet obtenir un nou certificat que s'ha anomenat R3. Aquest certificat ha de facilitar l'obtenció de contractes permanents en els organismes públics d'investigació estatals i a les universitats públiques perquè de les places permanents que s'hi convoquin caldrà reservar-ne un percentatge per als que tinguin aquest certificat. Així mateix, els postdoctorats R3 seran eximits de fer una part de les proves que calen per accedir a places permanents en aquests centres.

- Estableix mesures per estimular l'atracció de talent i la mobilitat del personal investigador com la facilitat per contractar personal estranger o fer possible la doble adscripció a una entitat espanyola i una d'estrangera. Es reforcen els requisits per accedir al contracte d'investigador distingit i es requereix que els investigadors que es contractin tinguin una reputació internacional consolidada basada en l'excel·lència de les seves contribucions a l'àmbit científic o tècnic. Una novetat que cal destacar és que es podrà contractar sota aquesta figura tecnòlegs que gaudeixin d'una reputació internacional consolidada.
- En matèria de governança, s'integren en una sola estratègia l'Estratègia espanyola de ciència i tecnologia i l'Estratègia espanyola d'innovació. En coherència amb la unificació de l'estratègia també es preveu només un únic pla estatal, el Pla estatal de recerca científica i tècnica i d'innovació.
- Es crea el Comitè Espanyol d'Ètica de la Recerca, com a òrgan col·legiat, independent i de caràcter consultiu, sobre matèries relacionades amb l'ètica professional, la recerca científica i tècnica, i la integritat científica. Catalunya ha estat pionera amb la creació del CIR-CAT. El Projecte de Llei de la ciència de Catalunya li atorga rang legal.
- La llei redueix les càrregues administratives del sector R+D+I, per exemple flexibilitzant els procediments en matèria de subvencions públiques.
- Es reforça la transversalitat de gènere. Seguint les directrius d'Horitzó Europa, els agents públics de recerca han de tenir i avaluar anualment plans d'igualtat de gènere i també protocols davant l'assetjament sexual i per raó de gènere o orientació sexual. També es preveu la creació d'un distintiu d'igualtat de gènere i l'obligatorietat d'implementar mesures per evitar els biaixos de gènere i integrar la dimensió de gènere en els projectes de recerca i els processos de selecció i avaluació.
- Les administracions públiques han de fomentar la valorització, la protecció i la transferència del coneixement, seguint les pràctiques internacionals comunes de la Unió Europea. La llei incentiva la transferència de coneixement a la societat i les empreses establint nous mecanismes, com ara el reconeixement del sexenni de transferència, el desenvolupament de la compra pública innovadora i la participació dels agents públics d'execució en societats mercantils, que afavorirà el seu paper com a agents tractors de l'esperit emprenedor i de la inversió privada en R+D+I.
- Finalment, es reconeix el paper fonamental de la divulgació científica i de l'educació. Els agents públics del sistema han d'impulsar la difusió dels resultats de la recerca, incloent-hi les publicacions científiques, les dades, els codis i les metodologies, per tal que estiguin disponibles en accés obert.

Can we measure Universities Impact on Climate Change?

Tristan McCowan. (2022). *International Higher Education*. Summer Issue, núm. 11 08, pàg. 17-19.

Enllaços relacionats

[Accediu a l'article](#)

Com podem mesurar de manera real i amb garanties l'impacte que tenen les universitats en el medi ambient? Hi ha algun model contrastat que doni informació de quines són les activitats més contaminants de les universitats? I, encara més, n'hi ha algun que permeti extreure informació sobre els passos que s'han de seguir per revertir la situació?

Tristan McCowan es fa aquest seguit de preguntes, en el marc del neguit i de l'interès mundial cada cop més creixent envers el canvi climàtic i els seus efectes. L'autor estableix que els tres àmbits principals amb què les universitats produeixen gasos d'efecte hivernacle són els següents:

- Directament les seves activitats.
- El seu subministrament d'energia.
- Activitats secundàries (béns i serveis, transports, mobilitat...)

En l'article trobem un seguit de referències a estudis que s'han fet els últims anys en diferents universitats i que analitzen l'impacte que tenen aquests gasos generats per les universitats.

El projecte **Climate-U- Transforming Universities for a Changing Climate** ha resumit i establert que les activitats principals de les universitats es poden resumir en cinc categories, d'acord amb l'objectiu de fer-les més sostenibles i respectuoses amb el medi ambient: educació, producció de coneixement, creació de debat públic, entrega del servei i operacions de campus. A més, s'hi afegeixen els principals agents que duen a terme aquestes activitats, que bàsicament són els estudiants, el professorat i agents com el govern i les comunitats locals. Aquest projecte vol posar l'accent en la importància de prendre consciència de l'activitat universitària per part de tots els agents implicats, ja que és aquí on es formen i es generen els professionals del futur, que són els qui després generaran un impacte (ambiental, en aquest cas) en la societat.

Així, continua sent un repte mesurar l'impacte real de les universitats en el canvi climàtic, però hi ha algunes vies per aconseguir-ho que impliquen mesurar aquelles que realment és possible mesurar (desplaçament i moviment de persones i transports), diversificar la tipologia de dades que es prenen (qualitatives i quantitatives) i fer servir l'experiència i el coneixement de les mateixes universitats per crear nous models de mesura.

Study on mobility flows of researchers in the context of the Marie Skłodowska-Curie Actions

European Commission. Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. Unit C.2 – Marie Skłodowska-Curie Actions. (2022).

Enllaços relacionats

[Accediu a l'informe sencer](#)

[Accediu al resum executiu](#)

Aquest estudi analitza de manera molt detallada la mobilitat geogràfica i intersectorial d'investigadors que es deriva del programa europeu de mobilitat d'investigadors Accions Marie Skłodowska-Curie (MSCA) per extraure'n tendències i patrons de mobilitat. Les tendències que s'observen reflecteixen les tendències o els desequilibris ja existents propis de la mobilitat científica internacional. S'observa que aquest programa contribueix de manera important a l'atracció i la retenció de talent investigador a Europa, i també al retorn d'investigadors cap a Europa, però que, a escala europea, hi ha aspectes que es poden millorar. L'estudi alerta de la gran concentració regional que s'observa en aquests ajuts i fa recomanacions per tenir una circulació d'investigadors i de talents més equilibrada entre tota l'Àrea Europea de Recerca.

Els països de la UE-27 més la Gran Bretanya reben més del 90 % de tots els investigadors posseïdors d'una beca MSCA individual. El 79 % dels investigadors que vivien fora de la UE-27 i Gran Bretanya retornen a Europa amb una beca MSCA. El 44 % de les beques individuals que van als **estats membres classificats com a Widening** són d'investigadors que retornen, i aquest percentatge puja al 91 % si ens fixem en els països associats widening, però, d'acord amb l'estudi, els investigadors es mouen sobretot cap a molt pocs països. La Gran Bretanya, Alemanya, Espanya, França i els Països Baixos van rebre gairebé el 60 % de tots els investigadors de llarga durada amb les MSCA d'Horitzó 2020, i tots són països que ja tenien una participació alta en els programes FP7 i Horitzó 2020 (non-widening countries).

En canvi, la modalitat de les MSCA per a personal (RISE, ara **Staff Exchanges**) sí que promou la mobilitat entre els països anomenats widening countries i els que tradicionalment ja tenen una alta participació en els programes de recerca, i contribueix a una mobilitat més equilibrada. En aquest sentit, també s'ha revelat amb molt èxit el programa pilot Widening Fellowships (ara **ERA Fellowships**), que tenia com a finalitat que investigadors excel·lents sense una beca MSCA poguessin tenir una beca individual en un país widening. L'estudi no considera aconsellable reintroduir ajuts per al retorn dins les MSCA i, en canvi, recomana incrementar la qualitat i la capacitat d'atracció i retenció d'investigadors dels sistemes d'R+D menys avançats, i per això fa un conjunt de recomanacions de polítiques per aplicar.

Quan l'anàlisi es fa a escala regional, es veu que de les 346 regions que van rebre becaris MSCA, només 12 van acollir el 30 % d'investigadors de llarga durada. Destaca l'àrea del voltant de Barcelona (que és la regió NUTS2 Catalonia ES51), que va acollir 1.215 becaris MSCA de llarga durada, seguida de l'àrea del voltant de París (le de France NUTS2 FR10), que en va rebre 1.119. Per sota hi ha les regions al voltant de Londres, Copenhaguen, Munic, Madrid, Delf i Leiden, Cambridge, Ginebra i Lausana, Dublín, Lovaina i Amsterdam.

Respecte als becaris de curta durada, s'observa que el 25 % dels becaris RISE van anar a 10 regions. Catalunya és la segona regió d'acollida amb 831 becaris acollits, darrere de l'Attica (regió al voltant d'Atenes i NUTS2 EL30) amb 915. Al costat de la NUTS2 Catalonia hi ha les regions al voltant de París, València, Madrid, Roma, Andalusia, Xipre, Lisboa o el centre de Portugal.

L'estudi també conclou que els principals motius que determinen a escala individual la mobilitat d'un investigador fan referència a la qualitat en conjunt dels sistemes R+D+I estatals i regionals, i són l'oportunitat de treballar amb investigadors punters, la qualitat de les infraestructures de recerca i la formació que s'ofereix (universitats excel·lents). Altres aspectes atractius per als investigadors són les condicions socials i culturals, unes bones oportunitats de carrera professional, la remuneració o la despesa i infraestructura pública en R+D.

Per fer aquest estudi s'han utilitzat les dades administratives dels projectes, organitzacions i investigadors que van participar en totes les **modalitats d'MSCA** sota H2020 (ITN,IF, COFUND i RISE), dades que s'han complementat amb les de l'anterior 7è Programa marc i altres estudis fets prèviament de mobilitat. També s'han enquestat totes les organitzacions i els investigadors participants (es van rebre 4.539 respostes de becaris IF, ITN, COFUD), 50 de becaris *widening*, 1.128 de becaris i personal RISE i 1.644 d'organitzacions participants en les diferents modalitats), i s'han fet 43 entrevistes, de les quals s'ha pogut extraure informacions i punts de vista diversos. Com a annexos, l'estudi presenta 5 estudis de cas en què s'analitzen diferents temes en profunditat.

CERCAGINYS, el portal d'accés a les infraestructures científiques dels centres CERCA

Institució CERCA - Centres de Recerca de Catalunya. (2022). [14 de setembre de 2022].

Enllaços relacionats

[Accediu a la plataforma](#)

CERCAGINYS és la plataforma d'accés a les infraestructures científiques i tècniques dels 41 centres CERCA. El web, que justament s'ha fet públic aquest setembre, recull 198 plataformes classificades per categories i per acreditacions de qualitat.

La iniciativa vol optimitzar l'accés a aquestes instal·lacions per a tota la comunitat científica i tecnològica, i, molt especialment, vol evidenciar la possibilitat que el sector privat empresarial i industrial també en faci ús, i accedeixi, així mateix, als serveis de personal tècnic altament qualificat.

La proposta forma part d'un projecte més ampli, vinculat al Pla d'acció d'infraestructures finançat pel Ministeri de Ciència i Innovació a través de la I-CERCA. L'acord amb el Ministeri reconeix l'existència d'un sistema de centres a Catalunya i obre la porta a la futura creació d'una infraestructura científicotècnica singular (ICTS) virtual.

A més del portal, el projecte desenvolupa un protocol de funcionament que inclou tarifes CERCA, destina bona part del pressupost a la reparació i el manteniment d'equipaments i ofereix formació específica en gestió de qualitat, acreditacions, gestió de dades obertes i OpenData.

Comentari: Neus Aguadé. Institució CERCA

Programa DRAC d'ajuts a la mobilitat

Xarxa Vives d'Universitats. (2022). [14 de setembre de 2022]

Enllaços relacionats

[Accediu al web del programa](#)

Aquest programa ofereix ajuts per fer estades entre **les universitats que formen part de la Xarxa Vives** per tal de fomentar la mobilitat acadèmica entre aquestes universitats. S'adreça a estudiants, professors i PAS.

Per als estudiants de grau, màster o doctorat hi ha tres convocatòries diferents al llarg de l'any: *DRAC hivern* i *DRAC formació avançada*, que tenen com a finalitat atorgar ajuts per assistir a cursos, seminaris, estades de recerca o altres activitats culturals organitzades per la Xarxa Vives o per les universitats membres (obertes al llarg de tot l'any), i *DRAC estiu*, per atorgar ajuts per assistir als cursos o activitats d'estiu que promouen les universitats de la Xarxa Vives (s'obrirà cada mes de maig).

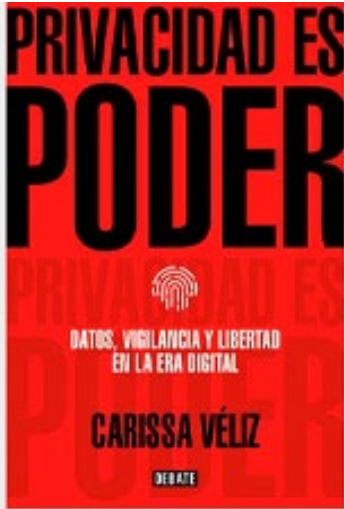
Per al personal docent i investigador amb dedicació a temps complet la finalitat de *DRAC PDI* és atorgar ajuts per promoure la mobilitat del professorat universitari a altres universitats de la Xarxa, en els casos següents: estades per impartir docència amb el català com a llengua de treball, estades per participar en projectes conjunts de difusió del català o estades per participar en la preparació d'assignatures impartides en català.

Per al personal d'administració i serveis, els ajuts *DRAC PAS* són per fer estades en serveis, oficines o laboratoris iguals o similars al propi en les universitats de la Xarxa Vives i per assistir, o organitzar-les, a jornades o reunions relacionades amb el lloc de treball de la Xarxa o de les seves universitats membres.

La Xarxa Vives està formada per 22 institucions d'educació superior de quatre estats europeus espanyol, francès, italià i andorrà. Podreu trobar els requisits concrets de participació, la resolució i els imports concedits de cada convocatòria, així com les universitats participants, accedint a l'enllaç del programa.

Privacidad es poder: datos, vigilancia y libertad en la era digital.

Véliz, Carissa. (2021). Debate. 298 pàgines. ISBN: 9788418056680

Som davant d'un llibre (possiblement pioner) que planteja posar fi al que es coneix com l'economia de dades o, cosa que és el mateix, el gran negoci que gira al voltant de les dades personals dels ciutadans, les quals acaben esdevenint un recurs més amb què comercien grans empreses. L'autora explica, de manera detallada i amb un gran nombre d'exemples reals, com les dades personals que proporcionem a través de les diferents plataformes virtuals donen molt poder a grans empreses, ja que permeten extreure informació de tota mena.

L'autora fa una crida a replantejar-nos el concepte de privacitat de dades i de llibertat en una era cada cop més digital. La privacitat a les xarxes no és una novetat, però sí que ho és el fet que mai hi havia hagut un nombre tan elevat d'informació personal penjada al núvol. Qualsevol acció o transacció que fem deixa un rastre, un rastre que després és analitzat i estudiat per algoritmes intel·ligents. Si a això hi afegim el gran nombre d'objectes intel·ligents amb què convivim cada dia, ens podrem començar a fer una idea de quin és l'abast del problema.

Us ha passat mai cercar informació d'un producte i que, després, la publicitat que se us ofereix sigui, precisament, de productes com el que heu mirat? Carissa Véliz ens anima a prendre algunes mesures per reduir el tractament de dades no desitjades i recuperar, tant com puguem, la privacitat i la llibertat digitals.

Carissa Véliz és professora de la Facultat de Filosofia de l'Oxford Institute for Ethics in Artificial Intelligence, i ha escrit per a un gran nombre de publicacions científiques especialitzades en polítiques públiques i ètica digital.

Comentari: Marc Viladrich. Biblioteca. Gabinet Tècnic.

El llibre està disponible per demanar-lo en préstec i consultar-lo a la Biblioteca d'Universitats i Recerca.

Astronauta: Pioneras de la exploración espacial

Ortiz Gil, Amelia. (2022). Col.lecció Urània. Institució Alfons el Magnànim. Centre Valencià d'Estudis i Investigació. 180 pàgines. ISBN: 978-84-7822-903-1

Aquest llibre ens endinsa en la gairebé desconeguda participació de la dona en els primers i posteriors projectes espacials que es van dur a terme durant el segle xx, tant per part dels Estats Units d'Amèrica com per part de l'antiga URSS (Rússia). Coneixerem detalls i anècdotes de la cursa que duïen a terme aquestes dues potències, més motivades per raons polítiques que no científiques, amb l'objectiu de liderar la presència en l'espai exterior. Aprofundirem, amb relació als dos països, quins projectes d'immersió de la dona es van crear, quins van tenir èxit i quins es van abandonar perquè políticament ja no calia apostar per un equip femení. Veurem com l'antiga Unió Soviètica va utilitzar com a propaganda el fet que una dona del proletariat accedís a un espai reservat fins llavors als homes, amb la intenció de difondre que el comunisme no distingia classes i que oferia oportunitats per a tothom. Copsarem com, en assabentar-se'n, la potència de l'altra banda de la Terra va optar per un programa no oficial amb l'objectiu de demostrar que no quedaven enrere en aquest tema, tot i que actuaven amb la premissa i el convenciment que el projecte espacial era per a un club exclusivament d'homes blancs.

També sabrem quines proves físiques i intel·lectuals es van demanar a les dones, molt més exigents que no pas als homes, a qui no es demanava, per exemple, tenir estudis universitaris. A més d'aquests biaixos de gènere en la selecció, descobrirem com es va rebre la presència de les candidates a astronauta entre els companys masculins, com també entre els que lideraven els projectes. Fins i tot, comprovarem quines justificacions es van donar, algunes de ben masculistes i públiques, tant per seleccionar-les com per descartar-les. Però sobretot, coneixerem com aquestes pioneres van lluitar per fer-se un lloc i participar en els projectes espacials, tot i que la majoria, malgrat ser seleccionades i entrenades, no ho van aconseguir.

Un llibre amè, amb anècdotes ben curioses, que pot sorprendre'ns des de la perspectiva present, però que ens il·lustra sobre una època no tan llunyana, i que, malgrat que la dona ha accedit a la carrera espacial, en percentatge molt inferior respecte de l'home, ens recorda uns estereotips dissortadament encara no resolts.

Comentari: Anna Maria Lahosà. Direcció General d'Universitats

El llibre està disponible per demanar-lo en préstec i consultar-lo a la Biblioteca d'Universitats i Recerca.